

Vlaams
Parlement

vergadering **C19**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 23 oktober 2019

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Karolien Grosemans aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het actieplan hardfruit – 152 (2019-2020)	3
VRAAG OM UITLEG van Steven Coenegrachts aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de erkenning van de droogte van de afgelopen zomer als landbouwram্প – 189 (2019-2020)	7
VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over datadeling in de landbouwsector – 191 (2019-2020)	10
VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de strijd tegen voedselverlies – 185 (2019-2020)	13
VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de resultaten van een onderzoek naar het welbevinden van de Vlaamse boer en boerin – 192 (2019-2020)	18
VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de aandrijfkracht van kustvisser's – 82 (2019-2020)	25

VRAAG OM UITLEG van Karolien Grosemans aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het actieplan hardfruit – 152 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, ik merk dat verschillende Limburgse collega's in deze commissie zitten. Dat is geen toeval. Daar heeft de fruitsector die in onze provincie enorm belangrijk is, ongetwijfeld mee te maken. Die sector staat onder druk, hij is in crisis.

Ik heb de laatste commissieverslagen over de fruitsector nagelezen. Ik merk dat iedereen, over de partijgrenzen heen, zegt dat het eigenlijk al vijf over twaalf is. De helft van de bedrijven zou zelfs al van plan zijn om binnen dit en vijf jaar de activiteiten te staken.

Minister, welke strategie zult u volgen om die sector hardfruit te ondersteunen en te versterken?

In 2017 was er een actieplan hardfruit. Men heeft toen veertien belangrijke spelers uit die sector samengebracht en rond de tafel gezet. Het actieplan is ondertekend. Men heeft drie werven naar voren geschoven om op in te zetten, met negentien concrete actiepunten. Het plan was verder om elke zes maanden een stand van zaken te geven in de commissie. Maar dan zijn er problemen opgedoken, een aantal twistpunten tussen die veertien actoren. Uw voorgangers, voormalig minister Schauvliege, hier aanwezig, en ook voormalig minister Koen Van den Heuvel, hebben er heel wat tijd en energie in gestoken om die neuzen terug in dezelfde richting te krijgen, de mensen weer op één lijn te krijgen. Maar dat is helaas niet gelukt.

Minister, zult u opnieuw vaart zetten met dit actieplan fruit? Of denkt u misschien een andere strategie te volgen? Wat dat betreft, heb ik eigenlijk drie concrete punctuele vragen. Kunt u mij zeggen welke resultaten we tot nu toe aan dit plan kunnen toeschrijven? We hebben natuurlijk al heel wat maatregelen genomen. Maar wat is er al concreet naar voren gekomen uit dit actieplan? Uw twee voorgangers hebben getracht om die conflicten op te lossen. Zult u opnieuw met die veertien actoren rond de tafel zitten? Die twistpunten tussen die actoren hypothekeer namelijk de uitvoering van het plan. Het plan bevat tot nu toe geen instrumenten voor evaluatie. Hoe zal dat precies gebeuren? Door wie zal die evaluatie gebeuren? Hoe kunnen we eigenlijk weten of dit plan effect heeft?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega, u hebt terecht verwezen naar de inspanningen die gedaan zijn door mijn voorgangers. Er is inderdaad een plan, met een belangrijke doelstelling. Die doelstelling is verschillende partijen uit de sector, zijnde de landbouworganisaties, de veilingen, de handel, het onderzoek, de telers en de overheid samenbrengen, om toekomstgericht te werken voor de hardfruitsector.

Er zijn drie werven binnen dit plan: de kwaliteit, de rendabiliteit en het onderzoek.

Dit plan heeft een aantal projecten mogelijk gemaakt, het is dus niet zonder verdienste. Een aantal projecten spelen in op die drie werven. Ik kan er een aantal voorbeelden van geven. Dankzij het overleg dat uit het plan voortspuit, is de VLIF-lijst (Vlaams Landbouwinvesteringsfonds) met 30 procent steun aangepast voor

beloftevolle rassen zodat de fruitteler naar nieuwere beloftevolle rassen kan overschakelen. Hij kan hiervoor zelfs een waarborgregeling aanvragen.

Het Departement Landbouw en Visserij heeft – op vraag van de sector – ook de mogelijkheid en opportuniteit onderzocht om een rooipremie in te voeren. Maar zolang er op Europees niveau geen maatregelen worden genomen om het areaal af te bouwen, zal die rooipremie op zich geen oplossing zijn voor onze telers, die opereren in een Europese markt. Dat moet u ook begrijpen. We geven daarmee onze eigen mensen wel een premie, maar dat lost de problemen op zich niet op.

Ook de middelen die je daarvoor nodig hebt, zijn enorm. Er zou 29 miljoen euro nodig zijn om 20 procent te rooien en dan heb je nog niet eens een oplossing. Bovendien moeten de landbouwgronden waarop gerooid wordt in het kader van de staatssteunregels, die door de brexit heel actueel zijn, minstens twintig jaar lang volledig uit productie worden genomen. Dat stond ook in het antwoord op een schriftelijke vraag van 20 augustus 2019 van de heer Marino Keulen.

In het kader van de opvolging van het actieplan is er samen met de sector ook een analyse uitgevoerd over de mate waarin erkende producentenorganisaties en unies van producentenorganisaties informatie kunnen delen over onder andere kwaliteit, prijsvorming en geldende regels inzake mededinging. Bij een aantal projectoproepen is ook bijzondere aandacht besteed aan de fruitsector, wat geleid heeft tot de opstart van heel wat specifieke demonstratieprojecten en operationele groepen in de fruitsector. Zo is er het project 'Lekkere conference op elk moment van het bewaarseizoen' en het project 'Diversifiëren is anticiperen' – het ene klinkt al wat smakelijker dan het andere. Die twee projecten zijn opgestart binnen de werf 'Kwaliteit'.

Er zijn ook extra middelen uitgetrokken om een aantal onderzoeksprojecten van het Proefcentrum Fruitteelt versneld uit te voeren. Daar is 200.000 euro voor vrijgemaakt. In het kader van het actieplan is ook vanuit het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) 200.000 euro ingepast in het bestaand programma voor promotie van hardfruit op de Belgische markt. De radiocampagne is uitgebreid en er wordt ook gebruikgemaakt van nieuwe communicatiekanalen. Er loopt momenteel ook een actie 'Eet fruit van bij ons'. Zeggen dat het plan niets heeft teweeggebracht, is dus niet helemaal correct. Er zijn een aantal goede projecten uit voortgevloeid.

Uw tweede vraag is correct. Het plan had ook tot doel om partijen rond de tafel te krijgen. Uit een goede samenwerking groeien vaak goede projecten. Er zijn overlegmomenten georganiseerd op het kabinet en vanuit de administratie met de verschillende belanghebbenden. Dat zijn de telers, de handelaars en de veilingen. Mijn voorgangers hebben zo geprobeerd een betere afstemming binnen de sector te stimuleren en tegelijk werden de trekkers meermaals op hun verantwoordelijkheden gewezen.

Er is één specifiek project waar men zeer moeilijk tot resultaten kwam of gekomen is. Het ging om een project inzake het definiëren van een minimale uniforme kwaliteit van het Belgische hardfruit. Hierover lagen de meningen ver uit elkaar. Doordat de Belgische Fruitveiling (BFV) in het voorjaar echter is toegetreden tot de Logistieke en Administratieve Veilingassociatie (LAVA) is dit knelpunt ook opgelost. In die associatie zijn de grotere fruitveilingen nu samen verenigd en de afspraak is dat men binnen LAVA verder zal werken aan een kwaliteitslabel waarop elke schakel in de keten kan vertrouwen. Dat probleem zou normaal gezien dus opgelost moeten worden. Het zal u niet verbazen dat dit project mij bijzonder interesseert. Het zou een heel goede zaak zijn, mocht er een afstemming uit voortvloeien.

Verder heeft mijn administratie er ook op toegezien dat de middelen van de Europese gemeenschappelijke marktordening (GMO) voor groenten en fruit correct

worden aangewend door de producentenorganisaties. Bij de GMO-controles zal strikter worden nagegaan of de besluitvorming democratisch verloopt en of er voldoende communicatie naar alle telers op dezelfde wijze gebeurt.

Wat de evaluatie-instrumenten betreft, hebt u ook een punt. Tijdens overlegmomenten in groep of met belangrijke trekkers wordt er op regelmatige basis een evaluatie doorgevoerd en een stand van zaken gegeven over de verschillende deelprojecten, maar het klopt dat je het best op voorhand beslist hoe je de effectiviteit van een actieplan zult beoordelen. Dat is dus een werkpunt.

De problemen zijn zeker niet weggewerkt, collega, maar het plan heeft wel wat projecten teweeggebracht en zal ook geëvalueerd worden. De toekomst van ons hardfruit zal de komende jaren mijn en zeker ook uw bijzondere zorg en aandacht wegdragen.

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Dank u wel, minister, voor uw zeer uitgebreide antwoord. Ik leer nu dat er al een aantal punten van het actieplan zijn gerealiseerd, en dat is uiteraard heel positief. Ik voel ook dat u vaart wilt zetten achter de verdere uitvoering van het plan om knelpunten weg te werken en om plooiën glad te strijken tussen die veertien spelers binnen de sector, een sector die alle steun absoluut goed kan gebruiken.

Ik heb nog twee bijkomende vragen. Voormalig minister Van den Heuvel zei dat hij de doorlooptijd zou inkorten voor het betalen van de schade door de droogte van 2018. Hebt u daar een stand van zaken van? Worden die fruittelers sneller uitbetaald door het VLIF? Zijn de schadedossiers van de fruittelers inmiddels afgehandeld?

U bent uiteraard nieuw binnen dit domein, maar zult u overleg plegen met de nieuwe Europees commissaris voor Landbouw, Janusz Wojciechowski? Ik denk niet dat die man deze commissievergaderingen zal volgen. Het is wel belangrijk om ook met hem verder overleg te plegen, om telkens dezelfde boodschap te brengen en om telkens opnieuw op dezelfde nagel te kloppen om de moeilijke marktsituatie van onze fruitsector te bespreken. Alvast bedankt voor uw antwoord.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Minister, het was een gedegen antwoord, waarvoor dank. Ik wil toch de nadruk leggen op de communicatie. Zoals al gezegd, is het niet eenvoudig met veertien spelers. We zijn het in de politiek wel gewend dat het wat langzamer gaat, maar de telers en de ondernemingen zijn gebaat bij een snelle afhandeling van de dossiers en bij een snelle besluitvorming. Ik sluit me dus aan bij mevrouw Grosemans dat er heel veel baat is bij een snelle afhandeling en een goed contact met Europa, waar we met de vuist op tafel moeten slaan voor onze fruittelers.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (CD&V): Minister, u hebt vorige week het knelpunt aangeraakt dat de boycot van Rusland de sector heel hard treft. Daarom gebeuren er heel wat inspanningen om die markt weer open te maken en om meer markten aan te snijden. Er zijn heel wat pogingen geweest om de Aziatische markt open te trekken. Wat is op dat vlak de laatste stand van zaken?

De VLIF-steun is inderdaad opengetrokken. Is daar veel gebruik van gemaakt? Als u die cijfers niet bij zich hebt, heb ik daar alle begrip voor. Misschien kunt u die dan later overmaken.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Er zijn inderdaad heel wat Limburgse tussenkomsten. Hardfruit is een van de redenen waarom ik in de commissie Landbouw zit. De hardfruitsector heeft het inderdaad heel moeilijk. Er is, zoals gezegd, het Russisch embargo en het noodweer van de voorbije jaren. Daar gaan we het nog over hebben. Er is ook de concurrentie met Polen, dat komt opzetten, onder meer door het Russische embargo. Het is dus heel positief dat er een actieplan hardfruit is en dat het vanuit de sector is gekomen.

Ik heb er nog twee bezorgdheden bij dat plan. Het stuk risicobeheer is heel belangrijk voor fruittelers. We gaan binnenkort over van het Landbouwrampenfonds naar de noodweerverzekering. Ik weet dat de Vlaamse Regering reeds enkele verzekeraars heeft erkend. Hebt u er zicht op of daar fruittelers op intekenen? Plant u daarover nog extra communicatie naar de sector?

In het deel Poolverkoop/Diversificatie mis ik een stuk zelfvermarkting. Dat is natuurlijk niet gemakkelijk, aangezien veilingen daar vaak heel strikte regels over hebben. Nochtans zou het voor de fruittelers zelf heel positief kunnen zijn, ook in het kader van de korte keten die we allemaal trachten te promoten. Kunt u dit bekijken met de veilingen om oplossingen uit te werken, waardoor fruittelers voor een deel van hun oogst zelf kunnen instaan voor de vermarkting?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, sommige vragen wijken wel heel ver af van de oorspronkelijke vraag. Ik hoop dat dat binnen een jaar tot mijn parate kennis zal behoren, maar op een aantal vragen zal ik niet onmiddellijk kunnen antwoorden. Misschien kunnen we afspreken dat ik u bepaalde gegevens schriftelijk bezorg als u met grote vragen blijft zitten.

Er waren wat vragen over het internationale aspect. Zowel collega Van den Heuvel als collega Schauvliege hebben de voorbije jaren heel vaak overleg gehad op Europees niveau. Dit is een belangrijk topic dat daar besproken werd. Op 4 april was er nog een overleg met commissaris Phil Hogan, minister Denis Ducarme en Waals minister René Collin, waar de problemen in de fruitsector en de varkenssector werden aangekaart. De commissaris heeft zich toen geëngageerd om bij handelsmissies de belangen van de fruitsector te zullen verdedigen om nieuwe exportbestemmingen te verkrijgen. Ik heb bij mijn aanstelling onmiddellijk een gesprek aangevraagd met dezelfde commissaris. Ik hoop hem zeer binnenkort de bezorgdheden van onze fruittelers over te maken. U weet dat ik vorige week de commissaris voor Visserij al gezien heb. De commissarissen zitten ook in een transitieperiode, maar ik denk dat het beter is om hen zo snel mogelijk te zien. Het is ook een kleine moeite om twee keer te gaan, want ze zijn heel dikwijls hier in Brussel te vinden.

Collega Schauvliege, u had een vraag over Azië. Zoals u weet, werden er op dat vlak pogingen ondernomen. Op dit ogenblik staat een en ander op een vrij laag pitje omdat er logistieke problemen zijn om het fruit effectief daar te krijgen. Het fruit valt, tot mijn verbazing, ook nog niet echt in de smaak. Daar moet dus nog wel wat aan gewerkt worden, maar daar wordt blijvend op ingezet. Ik heb hierover overleg gehad met VLAM, dat daarvoor specifieke aandacht heeft. We hebben gevraagd of er op dat vlak iets kan gebeuren tijdens de missie naar China die binnenkort zal plaatsvinden. Maar dat zal wellicht voor een volgende keer zijn, hoewel vertegenwoordigers van de groente- en fruitsector sowieso meegaan op deze prinselijke missie.

Collega Groesemans, u vroeg naar de doorlooptijd van de shadedossiers. De eerste dossiers werden eind augustus uitbetaald. Het klopt dus dat dat wat sneller gaat. Ook de VLIF-dossiers worden vooruit getrokken en versneld behandeld. Ik

heb u in mijn eerste antwoord een aantal wijzigingen aan de regelgeving bezorgd, die mogelijk ook voor wat innovatie kunnen zorgen. Die dossiers worden dan ook naar voren getrokken.

Collega Coenegrachts, er is nog geen zicht op de subsidieaanvragen in het kader van de brede weersverzekering, die start op 1 januari 2020. De verzekeringsmaatschappijen werden half september, heel recent dus, erkend. Het is nu aan de landbouwers om een doordachte keuze te maken. Ik verhuul u niet dat dit een grote verandering is in het geheel.

Wat de vermarkting betreft: de telers kunnen tot 20 procent zelf verkopen. De rest moet via de veilingen gebeuren, als ze daar lid van zijn.

Ik hoop dat ik hiermee op de vragen van iedereen geantwoord heb.

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Minister, ik blijf deze kwestie deze legislatuur zeker opvolgen om te zien wat u zult ondernemen op lange termijn. Er ligt in ieder geval nog heel wat werk op de planken. Ik denk dan aan nieuwe variëteiten, nieuwe afzetmarkten, en uiteraard ook aan de verhouding tussen teler en veiling. Er zal in ieder geval voer genoeg zijn voor heel wat boeiende discussies.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Steven Coenegrachts aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de erkenning van de droogte van de afgelopen zomer als landbouwramp – 189 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): We blijven in de fruitsector. Voor het vierde jaar op rij waren de weersomstandigheden vrij uitzonderlijk. In 2016 was er een erkenning als ramp voor de neerslag, in 2017 voor de droogte, in 2018 ook, en deze zomer was er opnieuw een lange periode van hitte en droogte, met een bijkomend oppompverbod wegens het watertekort. Er was dus natuurlijk veel schade. Eind juli werd die geraamd op 50 miljoen euro. In augustus en september zal het er niet minder op geworden zijn. Uw voorganger is ter plaatse geweest om de schade te bekijken, samen met mevrouw Vautmans, en heeft daar aangekondigd dat hij het KMI opdracht zou geven om het onderzoek op te starten voor de erkenning als landbouwramp. Eind september zou er meer nieuws zijn.

Minister, zijn de bevindingen over de droogteperiode en hittegolven van afgelopen zomer klaar? Zo ja, wat zijn die bevindingen? Hebt u enig zicht op de geraamde schade in de sector en voor de Limburgse fruitsector in het bijzonder? Zult u de procedure opstarten tot erkenning van de droogte als landbouwramp? Welke timing plant u voor de officiële erkenning en uitbetaling van de dossiers?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik heb zelf nog geen actie kunnen ondernemen. Maar zoals u zegt, heeft mijn voorganger aan het Departement Landbouw en Visserij de opdracht gegeven om aan het KMI een advies te vragen over het uitzonderlijke karakter op basis van een analyse van de maximale zonintensiteit tijdens de maanden juli en augustus 2019. Dat advies werd gevraagd naar aanleiding van de

berichten die bij hem toekwamen over schade aan fruit door zonnebrand. Er is een hele discussie geweest over de vraag of zonnebrand daaronder valt of niet. Ik heb er vanmorgen nog over gediscussieerd met mijn adjunct-kabinetschef, maar de juristen kwamen tot de conclusie dat het er dus wel degelijk onder valt. Er is dan ook een advies gevraagd dat we op 26 september hebben ontvangen.

De conclusie van het KMI is dat de hitte eind juli 2019, in het bijzonder op 24 en 25 juli, als uitzonderlijk kan worden beschouwd voor alle gemeenten in Vlaanderen, en dit met een terugkeerperiode van meer dan twintig jaar.

Het advies stelt ook dat deze hoge temperaturen, in combinatie met droogte, intense zonnestraling en een lage luchtvochtigheid, een verhoogd risico vormen en oorzaak kunnen zijn van het fenomeen zonnebrand in de fruitsector. Dit werd gebaseerd op een literatuurstudie bij appels. Dit kan mogelijk ook doorgetrokken worden naar andere gewassen.

De gemeentebesturen hebben geen schadevaststellingen bezorgd aan de administratie. Om de schade volledig in kaart te brengen, is een registratie en beoordeling nodig van alle schadevaststellingen die door de gemeentebesturen zijn gebeurd. Dat is een omvangrijk werk dat alleen maar kan worden opgestart wanneer er voldoende aanwijzingen zijn dat een procedure voor erkenning van een landbouw-ramp kan worden opgestart. Daarvoor is eerst een advies nodig. We kunnen nu pas een brief sturen naar de gemeenten om hun te zeggen dat ze hun dossiers mogen indienen. Ik zal mijn administratie de opdracht geven om dat te doen.

Het is echter nog niet mogelijk om de procedure tot erkenning van de droogte als landbouw-ramp op te starten omdat we alleen nog maar het advies van het KMI hebben. Tot nu toe zijn er weinig meldingen binnengekomen. Er waren minder meldingen over schade dan de jaren voordien.

Elke droogte en hitte is anders dan voorgaande. Dat stellen we ook vast voor 2019 in vergelijking met 2018 en 2017. De zomer 2019 was globaal gesproken droog en heet, maar uit opbrengstgegevens blijkt dat de impact van de droogte op de landbouw minder groot is dan de vorige twee zomers. Dit heeft onder meer te maken met het feit dat de droogte later in het seizoen optrad en de gewassen al een betere start hadden in het voorjaar. Daardoor was er meer bedekking op het moment van de grootste hitte. Bovendien viel er enigszins gespreid toch wat neerslag die door de gesloten gewassen maximaal werd benut.

Dit jaar is de droogte niet zo vroeg gestart als vorig jaar, waardoor de schade aan de meeste gewassen beperkt bleef door goede groei tot in juni 2019. De droogte is pas echt begonnen in tweede helft van juni en werd onderbroken door gespreide regenval, zoals ik al zei.

Inzake droogteschade was er in 2019 ook een minder uniform patroon in verschillende teelten en verschillende regio's vast te stellen, zoals dit wel het geval was in 2018. Daarmee zeg ik dus niet dat er geen schade kan zijn bij individuele teelten of bedrijven, maar globaal gezien heeft de droogte in 2019 een minder grote impact gehad dan het jaar daarvoor. Heel wat teelten konden zich ook her-nemen door de neerslag na de warmste periode en de opbrengstverliezen bleven daardoor nog enigszins beperkt.

Ik heb mij vanmorgen goed laten informeren over welke voorwaarden er gelden vooraleer de procedure kan worden opgestart. Om tot erkenning te komen moet de schade voor een bepaalde teelt meer dan 30 procent bedragen. Op basis van de analyse van de droogteperiode van de zomer 2019 kunnen we vandaag nog niet zeggen of de droogte als ramp erkend zal kunnen worden. Ik stel voor om het advies van het KMI door te sturen naar de gemeentebesturen en hun de mogelijkheid te geven om eventuele dossiers ook over te maken. Er zijn wel al

argumenten – maar ik ben heel voorzichtig, want ik kan nog geen definitieve conclusies maken – om aan te nemen dat de droogte in 2019 een minder grote impact heeft gehad dan in de twee jaren daarvoor.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Dank u wel, minister. Het is alleszins positief dat het KMI de droogte als uitzonderlijke situatie erkent en dat er literatuur bestaat die aantoonst dat zonnebrand daarmee te maken heeft. Ik begrijp dat de procedure voortgezet en verder opgevolgd moet worden. Ik vermoed dat de gemeentebesturen waar ik contacten mee heb, wel heel wat dossiers aan u zullen overmaken. Zij zijn immers wel altijd ter plaatse geweest, samen met de landbouwcommissies, en hebben dossiers opgemaakt, voor het geval er sprake zou kunnen zijn van een erkenning. We zullen zien of we dan aan die 30 procent raken. Daar kan ik nu nog niet op vooruitlopen, maar de vraag is wel of de switch van het Landbouwrampenfonds naar de brede weersverzekering op 1 januari de afwerking van dossier niet in het gedrang zal brengen. Is dat gegarandeerd?

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Een oplossing proberen te bieden na een ramp, is natuurlijk altijd wel aan de orde, maar ik heb een vraag over het voortraject. Zijn er ook al onderzoeken gebeurd om droogte te voorkomen? Droogte kan bijvoorbeeld voorkomen worden door water aan te voeren. In de groenteteelt is het al zo dat er op bepaalde plaatsen grond- of regenwater tot bij de gronden gebracht wordt via een buizenstelsel. In het Maasland hebben we redelijk wat water: in de diepe kiezelgroeves is enorm veel water beschikbaar. Ik heb ook begrepen van burgemeester Terwingen dat er in Eisden redelijk wat water voorradig is dat eigenlijk gewoon wegstroomt. In welke mate zijn er testen gebeurd of zijn er initiatieven om het water te brengen naar de plaatsen waar het nodig is en eventueel buizenstelsels aan te leggen?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (CD&V): Bedankt voor uw antwoord, minister. Sowieso moeten de verschillende in de regelgeving voorziene stappen gevolgd worden. De eerste stap is gezet met het advies van het KMI. Dat is positief. Nu moeten we de hoogte van de schade afwachten. Het is pas als alle voorwaarden voldaan zijn dat de Vlaamse Regering kan beslissen of er sprake is van een landbouwramp.

Het gaat hier over zonnebrand, niet over droogte, denk ik. Er zijn heel wat onderzoeken gebeurd op alle vlakken. Sowieso zal dit afgehandeld kunnen worden binnen de huidige regelgeving wat landbouwrampen betreft. De brede weersverzekering start pas in januari en dan zitten we in een heel andere situatie.

In elk geval bedankt voor het antwoord. We kijken uit naar de schadedossiers die ingediend zullen worden. Pas dan kunnen we conclusies trekken.

Bart Dochy (CD&V): Ik wil me aansluiten bij wat mevrouw Schauvliege zegt, maar het verrast wel een beetje dat het advies van het KMI zich zou beperken tot het aspect zonnebrand. Het is noodzakelijk om ook de droogte als dusdanig te onderzoeken. Dan is de vraag, minister, om goed te zien wanneer de procedure gestart wordt. Moet er eerst nog een advies inzake droogte komen of niet? Uw diensten zullen dit moeten beoordelen. Laat ons daar alstublieft geen fouten maken.

Er zal misschien een differentiatie zijn in Vlaanderen, maar bepaalde delen zijn dit jaar heel sterk getroffen. Ik heb weet van heel veel gemeenten waar de schattingscommissies evenveel als vorig jaar op pad zijn geweest en dus heel veel dossiers hebben. Dat zal misschien in andere gemeenten anders zijn. Er zijn in elk geval regio's in Vlaanderen die heel sterk getroffen zijn.

Ik wil me ook aansluiten bij de vraag van de heer Pieters. In het kader van het voorkomen van droogte door te voorzien in water is er in West-Vlaanderen in de omgeving van Ardoorie, in samenwerking met Ardovries, een buizenstelsel aangelegd, in de vorm van een coöperatie, om de landbouwvelden in de omgeving te bedienen met het restwater van de diepvriesindustrie. Staan er nog dergelijke initiatieven op stapel? In welke mate probeert de administratie dergelijke initiatieven te stimuleren en er bijkomend in te participeren via het VLIF of via Europees geld?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Het klopt inderdaad dat het advies dat mijn voorganger heeft aangevraagd, een advies is over zonnebrand. Ik heb u gezegd dat daarover discussie is geweest, maar het is zo.

Over droogte is er nog geen advies gevraagd. De droogte heeft ook aangehouden tot september. Het is perfect mogelijk om nu advies te vragen. Het is mijn eigen suggestie om dat ook effectief te doen. Ik weet niet of we moeten wachten op de kans die mensen krijgen om meldingen te doen, omdat er mogelijk schade is puur op basis van zonnebrand. Sowieso lijkt het mij nuttig, nu de droogte min of meer voorbij is, om daarover ook een advies te vragen. Het zou ook kunnen dat het ene en het andere op elkaar hebben ingewerkt.

Ik zal met mijn administratie overleggen of ik beter wacht met het versturen van de brieven tot na het ontvangen van het advies, maar sowieso is het belangrijk. Het gaat over 2019. Het is de laatste keer dat het onder de oude procedureregels valt, zoals mevrouw Schauvliege terecht zegt. Het moet dan ook binnen dat kader volledig afgehandeld worden. Vanaf 1 januari 2020 treedt de nieuwe regeling in werking.

Er was ook een vraag over preventieve maatregelen. Sinds november 2018 is er een actieplan Water voor land- en tuinbouw. Er zijn projectoproepen gebeurd in functie van droogte. We zien ook dat er een heel sterke stijging is van de aanvragen voor VLIF-steun en de bedrijfsadviezen die door KRATOS gegeven worden. De sector is er dus absoluut mee bezig. Ik heb dat ook vastgesteld bij bedrijfsbezoeken in het voorbije halfjaar. Het is een topprioriteit om te kijken hoe de grote schommelingen opgevangen kunnen worden en hoe er gebufferd kan worden als er te veel is om dan te gebruiken als er te weinig is. Dat is zeer actueel en volop bezig.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Het is belangrijk om te bevestigen dat dit volledig binnen het Landbouwrampenfonds blijft vallen. Het is ook heel goed om droogte en zonnebrand te combineren. Die problemen kunnen inderdaad niet los van elkaar gezien worden. Op deze manier hebben we misschien ook een sterker dossier voor de erkenning.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over datadeling in de landbouwsector
– 191 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Voorzitter, minister, we namen onlangs kennis van verschillende artikels over de start van een nieuw digitaal platform, DjustConnect,

waarbij boeren worden uitgenodigd om hun data op grote schaal te delen met elkaar. We kunnen dat alleen maar toejuichen. We weten dat meten weten is. We zijn er natuurlijk ook van overtuigd dat een dergelijk digitaal platform heel wat mogelijkheden met zich mee kan brengen die onze landbouw alleen maar kunnen versterken, die de kwaliteit van onze producten kunnen verbeteren en die ervoor kunnen zorgen dat boeren hun productie kunnen aanpassen aan de marktwerking. We zien daar dus heel veel mogelijkheden in.

We zijn dus blij met dat initiatief van onder andere AVEVE en de Boerenbond. We weten echter natuurlijk ook dat dat initiatief staat of valt met de mate waarin landbouwers daar gebruik van zullen maken en hun data op het platform zullen plaatsen en delen met elkaar. Belangrijk daarbij is in ieder geval dat ze wel eigenaar blijven van hun data en dat ze dus zelf bepalen of ze iets doorsturen of niet.

Minister, ik heb hier enkele vragen bij. Hoe evalueert u zelf dat initiatief, dat nu specifiek voor de melkveesector van belang zal zijn? Wat zijn de eerste reacties op dit initiatief?

Welke inspanningen worden gedaan om landbouwers ervan te overtuigen om in het systeem in te stappen? Vreest u dat het systeem, bij te geringe participatie, in de problemen kan komen?

Het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO), dat het initiatief tot DjustConnect heeft genomen, heeft al aangegeven snel te willen door-groeien naar andere sectoren dan de melkveesector. Welke sectoren zouden daarvoor prioritair in aanmerking komen? Zijn hier rond al concrete plannen? Zult u zelf initiatieven nemen om het uit te breiden naar die andere sectoren?

Een laatste, niet onbelangrijke vraag. Het project heeft enkel kunnen plaatsvinden dankzij 500.000 euro aan EFRO-steun. (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling). Zijn er naar uw weten nog kredieten voorhanden om de toekomst van dat project te kunnen verzekeren?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega Ongena, voor deze vraag, die me inwijdt in DjustConnect. Dat is eens iets anders.

Sowieso wordt dit initiatief als zeer positief geëvalueerd. Het is een deelplatform voor data dat op dit ogenblik opgebouwd wordt. De eerste resultaten zijn voorzien voor het voorjaar 2020. Nu kunnen er nog geen resultaten verkregen worden omdat het nog in opbouw is. Bedrijven uit de hele agrovoedingsindustrie zullen de infrastructuur kunnen gebruiken om hun data efficiënt en transparant met elkaar te delen. Het is dus geen superdatabank. Het is een deeldatabank. De data blijven lokaal bewaard en beheerd. Dat is heel belangrijk. In andere bevoegdheden heb ik ook al te maken gehad met databanken, waarbij de vraag gesteld werd of het nodig was om al die data te geven. Het is de bedoeling om een meerwaarde te geven voor iedereen. DjustConnect bevat dus zelf geen data. Het faciliteert enkel data-uitwisseling en is hierdoor een katalysator voor datavalorisatie in Vlaanderen.

In tegenstelling tot deelplatformen voor data in andere sectoren worden die data enkel uitgewisseld op het moment dat zowel de bedrijven als de landbouwers daar zeer expliciet de toestemming voor geven. Het is volgens mij dus niet enkel positief te evalueren maar het is ook echt nodig om dit in Vlaanderen te organiseren. Zo kunnen we aan de Vlaamse land- en tuinbouwbedrijven de blijvende garantie bieden dat hun privacy en eigenaarschap van de data te allen tijde gerespecteerd worden.

De architectuur is generiek en dus niet specifiek voor de melkveehouderij. DjustConnect kan ook deelaanvragen verwerken vanuit de hele land- en tuinbouw. Er is

dus een zeer groot potentieel om uit te breiden naar de hele land- en tuinbouwsector. Ik verwacht er dus veel van. We zullen nog zien of die verwachtingen volledig ingelost zullen worden.

Er werd gevraagd naar de reacties. Zoals ik al zei, wordt DjustConnect op dit moment nog gebouwd. De melkveehouders kunnen het nog niet gebruiken. Er werd wel een startevent gelanceerd door de stichtende leden, namelijk AVEVE, de Boerenbond, de Coöperatie Rundveeverbetering, Dierengezondheidszorg Vlaanderen en Milcobel. De mogelijkheden werden wel al voorgesteld aan heel wat landbouwers. De eerste reacties zijn positief.

‘Van boeren voor boeren’ is niet zomaar een slogan. Het is echt de boer die centraal staat, omdat hij of zij de eigenaar blijft van de data en bepaalt of hij of zij die data deelt. Er worden dus geen data gedeeld tegen de zin van de eigenaar. Datagebruikers worden verplicht om in duidelijke taal uit te leggen welke data ze waarvoor willen gebruiken. Elke boer krijgt een dashboard, een controlepaneel, waarmee hij data-aanvragen kan goedkeuren of afkeuren. Geen toestemming van de boer, betekent geen uitwisseling. ILVO zal hier als neutrale partij toezicht op houden. Dat zou dus voldoende vertrouwen moeten bieden.

Om de boeren op de hoogte te brengen van DjustConnect werd een communicatieplan opgesteld. Dit project zou ook kunnen bijdragen aan administratieve vereenvoudiging, maar ik kom daar straks nog op terug.

Vanuit de ervaringen van mijn administratie weten we dat administratieve lasten een klacht zijn van alle boeren. Dat zijn zeer tijdrovende activiteiten, die vaak 's avonds moeten plaatsvinden. Ik hoop dat die digitale verwerking van gegevens de werklast een stukje zal verminderen, en ook de kans op fouten. Maar daarvoor moet DjustConnect natuurlijk voldoende vertrouwen bieden. We zullen het dus maar op termijn zien. De stichtende leden hebben zich ertoe geëngageerd om boeren warm te maken om er positief naar te kijken.

ILVO heeft dus te kennen gegeven dat er zou kunnen worden doorgegroeid naar andere sectoren. Zoals ik al zei, is DjustConnect generiek. Alle datagebruikers uit de agrofoodsector zijn welkom. De enige voorwaarde is dat de spelregels gerespecteerd worden. ILVO zal erop toezien dat niemand uitgesloten wordt van deelname. Er bestaat al concrete interesse uit de varkenshouderij, de pluimveehouderij, de aardappelinindustrie en de akkerbouw.

ILVO kan voor dit project ook rekenen op de steun van het Departement Landbouw en Visserij. Ik zal dat sectorinitiatief sowieso ook ondersteunen.

Het EFRO-project loopt tot eind maart 2021. Met de lancering op 10 oktober 2019 is duidelijk gemaakt dat DjustConnect duurzaam verankerd is als volwaardig blijvend publiek-privaat orgaan. Er wordt op dit ogenblik gewerkt aan een businessplan.

We proberen hier een antwoord te bieden op een echte nood aan ondersteuning van onze bedrijven. Veel Vlaamse agrofoodbedrijven hebben geen digitale bedrijfsstrategie of hebben nood aan ondersteuning bij de uitwerking ervan. Het succes van DjustConnect hangt, behalve van het vertrouwen van de boeren, ook af van de innovatiecapaciteit van onze Vlaamse agrofoodbedrijven zelf.

Op 27 augustus 2019 is een project ingediend bij het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO), in het COOCK-programma (Collectief O&O en Collectieve Kennisverspreiding). In dat project wil ILVO bedrijven inspireren, enthousiasmeren en ook technisch ondersteunen bij data-innovaties. Want je moet als bedrijf natuurlijk wel de mogelijkheid hebben om aan te sluiten. Er zit dus heel wat beweging in dit interessante dossier.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Bedankt, minister, voor uw omstandige antwoord. We zijn blij dat u ook optimistisch naar dit nieuwe project kijkt en dat u er samen met ons heel wat potentieel in ziet, zowel wat betreft de verbetering van de gewassen en de productie, als ook – zoals u zelf terecht aangeeft – de mogelijkheid van een sterke administratieve vereenvoudiging voor onze mensen in de landbouw.

Het project loopt nu. Het is natuurlijk een beetje afwachten. We zullen zien of de hoge verwachtingen worden ingelost. Maar ervan uitgaande dat dat gebeurt, moet er ook al nagedacht worden over het moment dat in 2021 de EFRO-kredieten aflopen. Hoe wordt het dan overgenomen? Zult u dan ook initiatief nemen om de continuïteit te waarborgen?

Zoals ik in mijn inleiding al zei, zal het project staan of vallen met de mate waarin de landbouwers eraan gaan deelnemen en hun data erop gaan plaatsen. Ik kan mij inbeelden dat het voor heel wat landbouwers niet evident is om dat systeem te gebruiken. Misschien kan er dus eens nagegaan worden of er vanuit de Vlaamse overheid kan worden geholpen bij het ondersteunen van landbouwers om in dat systeem in te stappen, om hen daar praktisch een beetje in bij te staan.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Meten is weten, en DjustConnect faciliteert die data-uitwisseling. Ik denk dus dat dat een belangrijke meerwaarde kan bieden voor onze sector.

Ik wil toch nog eens expliciet aandacht vragen voor het eigendomsrecht van die data. Onze landbouwers moeten toestemming geven voor het delen van die informatie. Dat is een heel belangrijk principe, dat zeker overeind moet blijven.

Een uitbreiding naar de hele sector lijkt ons ook aangewezen bij dit project.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Joosen, ik heb vrij uitgebreid aandacht besteed aan dat eigenaarschap. 'The proof of the pudding is in the eating.' Als blijkt dat data misbruikt worden of dat er toch gegevens gedeeld worden waarvoor men geen toelating gegeven heeft, dan zal het hele platform in elkaar stuiken. Sowieso is het een zeer cruciale randvoorwaarde.

Mijnheer Ongena, we nemen uw suggesties mee. We moeten nu uiteraard de resultaten afwachten. En dan is het aan ILVO en de privépartners om een rendabel businessmodel uit te bouwen.

Ik zal sowieso aan de administratie vragen om op fora, zoals beurzen en infomomenten, het initiatief in de kijker te zetten. Maar ik geloof er wel in.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de strijd tegen voedselverlies – 185 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Blijkens een nieuw rapport van de Wereldvoedselorganisatie raakt zowat 14 procent van de wereldwijde voedselproductie verloren

nog voor het voedsel in de winkels terechtkomt. Daarbij maakt men wel een onderscheid tussen het verlies van voedsel, wat verloren gaat na de oogst of tijdens het transport, enerzijds, en afval, de pure voedselverspilling anderzijds. Ik beperk mij hier tot het probleem van het voedselverlies.

In 2011 schatte de Wereldvoedselorganisatie nog dat ongeveer een derde van het wereldwijde voedsel verloren geraakt of weggegooid wordt. Maar dat cijfer heeft men ondertussen in recente publicaties wat genuanceerd.

Volgens de organisatie zijn de slechtste leerlingen van de klas Zuid-Azië, Noord-Amerika, maar ook Europa. Wel is er een onderscheid naargelang het gaat om kwetsbaar voedsel en fruit of niet. Groenten en fruit gaan uiteraard vaker verloren dan langer houdbare producten zoals granen. Maar de grootste verliezen worden sowieso genoteerd bij producenten waar oogsten en slachten plaatsvindt. Dat heeft vaak te maken met slechte stockage-infrastructuur.

Het rapport van de Wereldvoedselorganisatie heeft betrekking op mondiale ontwikkelingen en hoeft niet per se representatief te zijn voor de situatie in Vlaanderen. We hebben immers niet stilgezeten in de strijd tegen voedselverliezen. Sinds 2015 worden via de ketenroadmap Voedselverlies cijfers bijgehouden als middel om het doel te realiseren, namelijk een reductie met 15 procent tegen 2020. Tijdens de vorige legislatuur werd daarover ook een resolutie goedgekeurd.

Minister, die roadmap is er. Hebt u al zicht op de aanpak van voedselverliezen sinds 2015 in Vlaanderen? Hoe is dat geëvolueerd? Worden er nog regelmatig problemen vastgesteld bij landbouwbedrijven? Zijn er specifiek in de slachthuizen of in andere slachtinrichtingen nog werkpunten om eventuele voedselverliezen verder te beperken?

Uit de cijfers van 2017 bleek dat voedselverlies in Vlaanderen ten opzichte van de totale productie weliswaar vrij beperkt bleef, mede dankzij initiatieven van veilingen en supermarkten die hun overschotten wegschenken aan minderbedeelden. Hebt u zicht op de verdere evolutie tijdens de laatste twee jaar, sinds 2017?

Welke impact hebben het teruggooiverbod en de aanlandingsplicht in de visserij op het vlak van die voedselverliezen? Slagen ook onze visveilingen erin om die voedselverliezen te beperken?

Het actieplan, dat een reductie van 15 procent voorziet, loopt volgend jaar af. Het is nog vroeg. Ik pols enkel naar uw intentie. Ik verwacht absoluut nog geen afgewerkt plan. Maar hebt u al enige ambitie om naar een nieuw actieplan over te gaan?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Tja, collega's, op dit ogenblik zitten we een beetje in de twilightzone. Ambities te over, maar er moet nog veel worden geconcretiseerd. Maar dat zal nog gebeuren in de komende periode.

Mijnheer Ongena, u weet dat er een ketenroadmap Voedselverlies bestaat. Daarin zetten de overheid en de sector samen in op het reduceren van voedselverliezen om zo kosten te besparen en milieuwinsten te realiseren.

Het rapport van de Food and Agriculture Organisation, de voedsel- en landbouworganisatie van de Verenigde Naties, heeft betrekking op mondiale ontwikkelingen. In opkomende economieën is er nog een groot potentieel om de technieken en praktijken op het vlak van oogst, opslag, transport en verwerking te verbeteren.

West-Europa staat op technisch vlak al een heel stuk verder. De verliezen in het begin van de keten hebben bij ons, naast de schommelende natuurlijke omstandigheden waarin de landbouw opereert, veeleer te maken met knelpunten

zoals vraag en aanbod die niet optimaal op elkaar afgestemd zijn. Het opleggen van hoge cosmetische kwaliteitseisen kan ook ongewild tot voedselverliezen leiden. Soms worden reststromen ook onvoldoende gevaloriseerd.

Hier zetten we met de Ketenroadmap dan ook op in. Het Innovatiesteunpunt en Flanders DC gaan via het Interregproject Food Heroes ondernemers uit de landbouw en voedingsindustrie samenbrengen met de creatieve sector om nieuwe producten te ontwikkelen uit overschotten en reststromen en om deze succesvol in de markt te zetten. Het Vlaams Instituut voor de Logistiek (VIL) heeft in het 'Fresh Food Logistics'-project producenten van verse voeding, de retailsector en logistieke bedrijven samen rond de tafel gebracht om de logistieke keten, het voorraadbeheer en de voorspelling van de toekomstige vraag te verbeteren. Als je beter kunt voorspellen, kun je er ook beter op inspelen.

Het Departement Landbouw en Visserij heeft in een casestudie van 2017 het voedselverlies ten gevolge van het hanteren van cosmetische kwaliteitseisen in de sector groenten en fruit in kaart gebracht. Dat vind ik persoonlijk een vervelende kwestie, want hoe hoger de eisen, des te meer producten uit de boot vallen. De vraag is dus hoe wij daarnaar kijken.

Wat de slachthuizen betreft, geldt dezelfde redenering. De Vlaamse slachthuizen zijn ondernemingen die streven naar een zo hoog mogelijke optimalisatie van het slachtproces. Daarbij wordt de verwerking van het karkas zo efficiënt mogelijk georganiseerd. Er wordt daarbij ook actief ingezet op afzetkanalen voor restproducten van het slachtproces. De laatste jaren hebben slachthuizen flink geïnvesteerd in moderne, ruime en zeer efficiënt werkende koelruimtes. Hierdoor worden de karkassen en andere delen zeer snel gekoeld om vochtverliezen te vermijden en sneller op transport te kunnen. Men vertelt mij dat de op dit moment beschikbare stockageruimte binnen de Vlaamse slachthuizen ruim voldoende is om aan de stockagevraag tegemoet te komen.

Wat uw vraag over de nulmeting betreft: die nulmeting is gebaseerd op cijfergegevens van 2015. Het nieuwe monitoringsrapport dat eerder dit jaar gepubliceerd werd en waarnaar u verwijst, toont de resultaten van een vervolgmeting op basis van cijfergegevens voor het jaar 2017 voor de schakels visserij, veilingen, voedingsindustrie, retail en huishoudens. Voor de schakels landbouw, horeca en catering zijn er geen tussentijdse data beschikbaar. In 2020, het laatste werkingsjaar van de Ketenroadmap Voedselverlies, zal een eindmeting worden uitgevoerd. Er komt dus nog een vervolgmeting.

Hoewel er geen volledig ketenbeeld beschikbaar is, zien we toch wel positieve signalen en ik geef ze u mee.

Ten eerste blijft het voedselverlies ten opzichte van de totale productie en consumptie beperkt en hebben we winsten geboekt ten opzichte van de nulmeting voor zo goed als alle schakels. Het relatieve verlies in de visserij bedraagt nu 6 procent. In de retail gaat het om 2,6 procent, in de voedingsindustrie gaat het om 1,3 procent. Bij de veilingen komen we aan een relatief verlies van 0,9 procent. Bij de huishoudens bedraagt het relatieve verlies van voedsel en dranken ten opzichte van de aankopen toch 8 procent.

Het schenken van voedseloverschotten zit in de lift, onder meer bij de veilingen en de retail.

De omvang van voedselreststromen en voedselverliezen neemt af in de visserij en de veilingen. De lichte stijging in de retail is vermoedelijk in hoofdzaak te wijten aan een accuratere meting. De meest recente cijfers van Comeos, de cijfers voor 2018, wijzen op een daling.

Dan zijn er ook de cascade-indexscores, een index om de valorisatie-inspanningen van een sector uit te drukken. Die scores blijven op een gelijk niveau of nemen toe. Dat betekent dat de beschouwde sectoren dus naar boven klimmen op de cascade van waardebehoud door hun voedselreststromen hoogwaardiger te valoriseren. Als je dus meer kunt valoriseren, stijgt je score.

Uw laatste vraag gaat over de visserij. De laatste hervorming van het Europese gemeenschappelijk visserijbeleid (GVB), die in 2014 plaatsvond, voerde een aantal belangrijke wijzigingen door de aanpak van de visserijen in. Een daarvan was de zogenaamde aanlandingsverplichting, die sinds 1 januari 2019 volledig van kracht is. Alle vangsten van quotasorten, ongeacht of het al dan niet om ondermaatse vis gaat, worden sindsdien aangeland, op enkele uitzonderingen na, bijvoorbeeld voor beschermde soorten die onmiddellijk moeten worden teruggezet of voor soorten met hoge overlevingskansen.

Het is verboden om de aangevoerde ondermaatse vis te verkopen voor rechtstreekse menselijke consumptie. De aanlandplicht is ingevoerd om iets te doen aan het overboord gooien van een deel van de vangst. Ondermaatse of boven het quotum gevangen vis mag niet meer teruggegooid worden. Verplicht aanlanden mag natuurlijk geen doel op zich zijn.

Ik vind dat in de eerste plaats de focus moet liggen op het selectief vissen en het vermijden van ongewenste vangsten. Dat is niet eenvoudig omdat onze Vlaamse visserij een gemengde visserij is. Toch gebeurt dit reeds op heel onderscheiden manieren, bijvoorbeeld door aanpassingen aan het vistuig. Dat werd door voormalig minister Schauvliege al verplicht gesteld, waardoor ondermaatse tong beter kan ontsnappen.

Er wordt onderzoek gedaan naar het verhogen van de overlevingskansen van schol. Als er te veel ongewenste vangst is, dan moet het vaartuig onmiddellijk een aantal mijl opschuiven. Als de quotarechten van een bepaalde soort volledig opgebruikt zijn, verbieden we onze Vlaamse vissers om verder te gaan vissen in dit zeegebied. Dat is ook allemaal zeer complex, maar ik heb tot mijn verrassing vastgesteld dat, ook al is het moeilijk, men echt probeert om daar positieve actie in te ondernemen.

Het kwantitatieve effect van de volledige aanlandingsplicht sinds 1 januari 2019 is nog niet gekend, maar de sector zet wel in op selectiever vissen. Daardoor zien we een dalende trend in het voedselverlies.

De afgelopen jaren zijn er relatief positieve resultaten neergezet door de Vlaamse overheid en de diverse schakels in de keten. Elk jaar hebben we daarover ook gerapporteerd. Ik wil zeker doorgaan op dit pad van samenwerking met de keten. Er zijn positieve signalen, zo blijkt uit de monitor, maar we moeten onze inspanningen volhouden en versnellen als we de doelstelling van 15 procent willen halen.

Daarom treffen we voorbereidingen voor een nieuwe preventieplan voedselverlies voor de periode 2021-2025. Binnen de Vlaamse overheid wordt de opmaak van dit plan gecoördineerd door de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM), het Departement Omgeving en het Departement Landbouw en Visserij.

In het Vlaams regeerakkoord hebben we afgesproken dat de reductie van voedselverspilling een absolute prioriteit is voor deze nieuwe regering. We willen naar een halvering gaan tegen 2030, wat zeer ambitieus is. Dat zal moeten gebeuren in samenwerking met en binnen de keten. We streven naar een volledig circulaire economie, ook in de agrovoedingsketen.

Ik ga de vraag nu een beetje te buiten, maar maandag was er een discussie binnen onze gemeenteraad over de prijs van de huisvuilzak. Er is gekeken naar wat in die

restafvalzak zit. Onze schepen van Leefmilieu heeft daar tot haar negatieve verrassing vastgesteld dat er zelfs niet-gebruikte niet-vervallen producten in zitten. Het is bijzonder spijtig dat dit nog steeds gebeurt, maar dat is natuurlijk menselijk gedrag. We proberen daar ook een impact op te hebben.

Het doel is dus een volledig circulaire economie in de agrovoedingsketen. Dat betekent dat we zeer intens zullen moeten samenwerken, ambitieus moeten zijn en een nieuw plan zullen maken.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Minister, we zijn uiteraard blij voor de ondermaatse tong die nu kan ontsnappen. *(Gelach)*

Het is ook goed dat er andere maatregelen genomen worden om de negatieve effecten die zo'n aanlandingsplicht kan hebben op voedselverlies, tegen te gaan.

We kijken natuurlijk uit naar de cijfers in 2020. Ik heb begrepen dat er niet veel tussentijdse metingen zijn. In 2020 zullen we in de eindmeting zien of we die 15 procent halen. U geeft aan dat de inschattingen positief zijn, voor zover u dit kunt beoordelen. Uiteraard zijn we ook blij dat u de ambitie verderzet om nog een stapje verder te gaan in de hoop dat we die 15 procent halen en dat we in 2030 naar 50 procent gaan. Ook al zijn de percentages relatief laag, toch zijn we het er allemaal over eens dat we moeten proberen om elke vorm van voedselverlies en verspilling tegen te gaan.

Ik heb nog een specifiek aandachtspuntje. Er is blijkbaar in de rapportering naar Europa wat discussie over de juiste definitie van voedselverlies en waste. Daardoor riskeert Vlaanderen door te gaan als slechte leerling in de klas, hoewel dat feitelijk niet zo is. Kunt u initiatieven nemen om te vermijden dat we onnodig in dat verdomhoekje worden gezet?

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, we zijn verheugd dat u zeer ambitieus bent inzake het nieuwe actieplan. Het lopende actieplan bestaat uit negen actieprogramma's. Hebt u er zicht op in welke actieprogramma's we succes boeken en waar we eventueel extra op moeten focussen in het volgende plan zodat we dat volgend plan gericht kunnen opstellen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Coel, ik zal eerst op uw vraag antwoorden. We gaan eerst de volledige evaluatie maken. Pas dan kunnen we de prioritering doen. Het doel in het regeerakkoord is zeer fors, niet alleen voor de landbouw maar voor diverse sectoren. Daar zullen we naartoe moeten werken. Ik vrees dat het wat vroeg is om daar nu uitspraken over te doen.

Collega Ongena, nopens de definitie hebt u absoluut gelijk. Dat is ook een discussie die we hier onder elkaar gevoerd hebben. Zonder een duidelijke definitie kun je natuurlijk bij de besten of bij de slechtsten zijn, afhankelijk van de gehanteerde definitie. Dat het moet verminderen, is echter een feit. We zullen kijken of we tot eenduidigheid kunnen komen, want op dit moment zitten we in een niet zo duidelijke zone, en dat kan problemen geven.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de resultaten van een onderzoek naar het welbevinden van de Vlaamse boer en boerin – 192 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) kwam onlangs naar buiten met de eerste tussentijdse resultaten van een onderzoek naar het welbevinden van de Vlaamse land- en tuinbouwers. Uit die resultaten blijkt dat landbouwers en landbouwsters, wanneer ze langdurige stressklachten ondervinden, meestal niet op zoek gaan naar hulp. Daarnaast stelt 48 procent van de landbouwers dat hun job leidt tot mentale uitputting.

Ondertussen heeft ook de Unie van Zelfstandige Ondernemers (UNIZO) hierover onderzoek gedaan. We weten dat zelfstandigen sowieso onderhevig zijn aan stress. Ze ervaren een heel grote druk. Dat baart me zorgen, want de zelfstandigen zijn heel belangrijk in onze hele economie. Daarom moeten we hen versterken en ondersteunen om hun job op een geënthousiasmeerde manier te blijven uitoefenen.

Wat me in dit verhaal van ILVO opvalt, is het niet zoeken naar hulp. Dat baart me ook zorgen. Enerzijds haalt men aan dat er nog altijd een beetje een taboesfeer hangt rond psychische problemen. Men haalt ook aan dat men het gevoel heeft dat daar weinig bij stilgestaan wordt tijdens bijeenkomsten, beurzen of andere activiteiten. Anderzijds heb ik al wel ervaren dat er de afgelopen jaren wel degelijk acties gevoerd zijn om dat toch wel bespreekbaar te maken, ook op beurzen en bijeenkomsten. Toch geeft men blijkbaar nog aan het gevoel te hebben dat dit te weinig aan bod komt.

Bovendien is er ook nog het voor zichzelf niet willen of durven erkennen van problemen en is er ook nog onwetendheid over de mogelijkheden tot hulpverlening. Dat zijn toch zaken waar we volgens mij eens bij stil moeten staan.

Het onderzoek focuste zich ook op de redenen van deze stressklachten. Ik vind het minstens even belangrijk om daarbij stil te staan. Vermijden is namelijk het eerste wat we moeten proberen te doen. Uit het onderzoek volgde een lange lijst van oorzaken waarvan de combinaties van meerdere factoren vaak de emmer deed overlopen: een moeilijke financiële situatie, de gevaren en risico's van de job, de steeds wijzigende regelgeving en beleidsmaatregelen en het negatieve imago dat aan de land- en tuinbouwers wordt gekoppeld.

Dat zijn de belangrijkste factoren die naar voren worden geschoven. Als we dat lijstje eens bekijken, moeten we vaststellen dat we niet alles zelf in de hand hebben, maar dat er tegelijk ook elementen naar voren worden geschoven waar we als maatschappij, maar ook als beleid, wel een rol in spelen. De vraag is hoe we daar een positievere bijdrage aan kunnen leveren.

Minister, wat is uw reactie op die resultaten? Welke mogelijkheden ziet u om meer aandacht te vestigen op het psychische welzijn van onze land- en tuinbouwers?

Uit het onderzoek blijkt dat er nog veel angst en onwetendheid is rond psychische hulpverlening in de landbouwsector. Er kan zelfs een tweedeling worden vastgesteld. Over generieke hulporganisaties, zoals centra algemeen welzijnswerk (CAW's) of openbare centra voor maatschappelijk welzijn (OCMW's), wordt aangegeven dat zij weinig voeling hebben met de sector, waardoor er vaak een drempel is om met hen effectief tot gesprekken en oplossingen te kunnen komen. Daarnaast

zijn er de specifieke organisaties die we in het leven hebben geroepen, zoals Boeren op een Kruispunt, dat al ongelooflijk goed werk geleverd heeft. Maar blijkbaar heeft dat toch een beetje het imago dat het vaak over de economische problemen gaat. Bij economische problemen zetten ze wel de stap daarnaartoe, maar minder als het over psychische problemen gaat. Ziet u mogelijkheden om die tweedeling weg te werken? Hoe kunnen we die organisatie daarin versterken, om nog beter klaar te staan voor de land- en tuinbouwers?

Een andere opvallende vaststelling is dat landbouwers veel stressfactoren zelf niet in de hand hebben. Ook wij als maatschappij kunnen daar niet altijd heel gericht op inspelen. Denk bijvoorbeeld aan prijszetting. Maar aan de andere kant heb je de bijkomende complexiteit naar aanleiding van nieuwe regelgeving. Daar hebben we misschien wel zelf een rol in te spelen. Hoe kijkt u daar zelf naar, minister? Kunnen we in meer begeleiding voorzien bij nieuwe regels? Kan er in maximale regelrust worden voorzien? Moet of kan die oefening ook doorgetrokken worden naar andere departementen die regelgevende invloed hebben op de land- en tuinbouwsector?

Mijn laatste vraag gaat over het imago. Er ligt daar een hele uitdaging. Het is een ongelooflijk mooie sector, maar we moeten inderdaad vaststellen dat er heel vaak ten onrechte afbreuk wordt gedaan aan die land- en tuinbouwsector. Hoe kunnen we dat imago van onze land- en tuinbouwers versterken? Ziet u daar eventueel concrete acties?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Rombouts, het psychische welzijn van onze land- en tuinbouwers is een problematiek die mij nauw aan het hart ligt en waar ik de komende jaren absoluut op wil inzetten. Het is ook een al lang gekende problematiek.

We hebben de eerste tussentijdse resultaten van een ILVO-studie. Ik heb die ook gelezen. Die zijn gebaseerd op een bevraging van 650 landbouwers van het Landbouwmonitoringsnetwerk. Dat is een bestaand netwerk van landbouwers die hun bedrijfsresultaten delen met het Departement Landbouw en Visserij. 285 landbouwers hebben de enquête beantwoord. Dat is dus minder dan de helft. Daarnaast heeft een 80-tal landbouwers of gezinsleden een vertrouwelijk gesprek aangevraagd. Dat is voor mij dan weer opmerkelijk, dat, als je een aanbod doet, daar toch ook op wordt ingegaan.

De studie is een eigen initiatief van ILVO, dat past in een nieuwe onderzoekslijn. ILVO zal ook altijd communiceren over de deelresultaten. ILVO werkt ook aan maatregelen om landbouwers te helpen om stressfactoren aan te pakken. Daarover worden dan contacten gelegd met de Europese partners. Want nog belangrijker dan de resultaten, is de vraag wat je ermee doet. Ten eerste moet je onze boeren aan het spreken krijgen. Het feit dat ze een enquête invullen en een gesprek aanvragen, is positief. Dat is het eerste. Je moet kunnen detecteren dat er überhaupt een probleem is. En ten tweede moet je met die resultaten aan de slag gaan, en bekijken op welke manier je beter kunt begeleiden of kunt zorgen voor – zoals u het heel mooi uitdrukt – regelrust.

Samengevat blijkt dat veel van onze boeren en hun gezin last hebben van oververmoeidheid, prikkelbaarheid, frustratie, sombere of angstige gevoelens, paniekaanvallen. U herkent het wel: dat zijn tekenen van mentale uitputting of zelfs burn-out. Het is iets dat we in vele beroepssectoren meemaken, maar typisch voor de land- en tuinbouwsector is wel dat er minder hulp wordt gezocht bij persoonlijke problemen dan bij problemen op het bedrijf. Er is jammer genoeg nog een sterk taboe rond mentale klachten in deze sector. De vzw Boeren op een Kruispunt heeft dit vroeger ook al aangekaart, en dat wordt nu bevestigd door wetenschappelijk onderzoek.

De vzw Boeren op een Kruispunt zet al twaalf jaar in op begeleiding van landbouwbedrijven in moeilijkheden en sensibilisering van het brede publiek. Zij ontvangen hiervoor jaarlijks een subsidie waarop we totaal niet zullen besparen. Zij gaan ook in op specifieke noden van de geestelijke gezondheidszorg bij land- en tuinbouwers. Maar wat mij betreft, moeten we daar de volgende jaren nog veel sterker op inzetten. Alles begint met detectie, maar we moeten mensen kunnen overtuigen om deel te nemen aan enquêtes.

Ik zie een viertal mogelijkheden. Ten eerste kan de maatschappelijke zichtbaarheid van het probleem worden verhoogd door breed te communiceren, specifiek naar onze landbouwers, maar ook breder naar de hele maatschappij. Het is ook belangrijk om de resultaten van ILVO en de vaststellingen van de vzw Boeren op een Kruispunt nog meer gericht te verspreiden bij relevante organisaties uit de welzijns- en landbouwsector.

Ten tweede moet de dialoog tussen en met relevante actoren uit de landbouw- en welzijnssector sterker worden. Boeren op een Kruispunt ijvert ervoor om landbouwers als specifieke doelgroep bij welzijnsorganisaties te laten definiëren. Ik zal me er persoonlijk voor inzetten dat dit ook gebeurt.

Ten derde hebben de landbouworganisaties ook een rol op te nemen om de problematiek van stress en welbevinden bespreekbaar te maken en bestaande taboes weg te werken in landbouwmiddens. Zeker in West-Vlaanderen is daar nog veel werk aan de winkel. Ook elders is dat nog het geval maar ik kom uit een streek waar het al helemaal niet gewoon is om over emoties te praten.

Om psychische problemen bespreekbaar te maken in landbouwmiddens kunnen tot slot tools ontwikkeld worden ter ondersteuning van het gesprek. Voorbeelden zijn een vragenlijst die zelfanalyse stimuleert, een zelfscan, gespreksmomenten voor landbouwers over de problematiek en praktische tools die de veerkracht van landbouwers en hun gezinnen verhogen. Ook dit wordt verder onderzocht door ILVO.

In het onderzoek van ILVO kwam dit knelpunt inderdaad naar boven. Het is dan ook belangrijk dat we traditionele hulporganisaties zoals OCMW's en centra voor algemeen welzijnswerk (CAW's) nog meer vertrouwd maken met de landbouwcontext. Dat kan door opleidingen, videomateriaal en brochures aan te bieden. Daarnaast is het belangrijk dat we erfbetreders zoals veeartsen, handelaars activeren en motiveren om problemen op landbouwbedrijven te signaleren. Ik besef wel dat daar ook een verplichte discretie wordt gehandhaafd, maar op een of andere manier is het toch belangrijk dat de hulpverlening op zijn minst de kans krijgt om naderbij te komen.

De erfbetreders en alle ambtenaren van gemeenten en sociale huizen krijgen al de publicatie Vlaamse Agrozorgwijzer van Boeren op een Kruispunt. De problematiek is dus niet compleet nieuw voor hen. Boeren op een Kruispunt werkt zelf met freelance psychologen die zelf de boer op gaan en andere geestelijke gezondheidszorgverstrekkers informeren over de specifieke situatie waarin landbouwers zitten.

Het grote probleem voor de landbouwer die zorg opzoekt, is dat bij opname in een zorginstelling, de zorgen over de dieren en teelten thuis niet kunnen worden stilgelegd. Landbouwers kunnen hun productie niet zomaar stilleggen – er worden nu eenmaal kalveren en biggen geboren – en dat is iets wat een belangrijke rol speelt in het hoofd van onze landbouwers wanneer zij extern een zorgtraject zouden willen volgen. We moeten proberen daarvoor een oplossing te vinden.

Een andere opvallende vaststelling is dat veel stressfactoren niet door de land- en tuinbouwers zelf veroorzaakt worden. Ik verwijs nog eens naar het wat mevrouw Rombouts heeft gezegd, namelijk dat regelrust belangrijk is. Landbouwers moeten veel regelgeving toepassen. Er is niet alleen de sectorale wetgeving, waarvoor ik

bevoegd ben. Er is ook bijzondere niet-landbouwwetgeving: omgevingsrecht, omgevingsvergunningen, mestregelgeving, fiscaliteit, sanitaire wetgeving, regels inzake voedselveiligheid enzovoort. Een aantal van die materies zijn federaal, maar het gros is ook onze eigen gewestbevoegdheid.

Ik wil u wel melden dat ik een zeer ruime regelgevende ervaring heb opgedaan tijdens mijn vijf jaar als onderwijsminister. Ik heb ook vastgesteld dat, wanneer je als Vlaamse overheid probeert om regelrust te brengen, er heel veel regels van elders bij komen en dat die rust dus moeilijker te vinden is.

Maar nogmaals, de landbouwsector zit met een heel specifieke context, namelijk dat je je bedrijf niet zomaar met rust kunt laten.

In het nieuwe regeerakkoord zetten we in op innovatievriendelijke regelgeving en op minder regeldruk. De hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid zal tijdens deze legislatuur moeten worden ingevuld en uitgevoerd. Daar zullen een aantal reglementaire initiatieven bij komen. Het is van belang dat we erop toezien dat we die regeldruk niet verhogen en dat we proberen om een aantal dingen af te schaffen. Ik hoop dat ik hiervoor in jullie, commissieleden, medestanders vind. Het is wel zo dat je, wanneer je iets afschaft, er zeker van moet zijn dat het resultaat niet is dat er nog meer stress bij komt kijken. Een goed, helder en duidelijk kader om te werken, kan rust brengen. Maar als het permanent verandert, zorgt dat vaak voor grote onrust.

In het regeerakkoord staat 'no gold plating'. Dat vind ik al rustgevend. Verder ligt de nadruk op een verder doorgedreven digitalisering. Bij een andere vraag heb ik al gezegd dat ik die digitale platformen wil inzetten om tot minder papierlast te komen. Maar daarin moeten we nog stappen voorwaarts zetten.

De verbetering van het imago van de boer is zeker iets waaraan we de komende jaren willen werken. Het is een moeilijk verhaal. De sector doet elke dag zijn best om te voldoen aan alle regelgeving en om zorgzaam om te gaan met dieren en een inkomen te verkrijgen, maar er komen dagelijks berichten in de media die dat imago tenietdoen.

Ik heb de voorbije weken uitgebreid kennism gemaakt met mijn administratie. Het is spectaculair hoe innovatief de land- en tuinbouwsector op dit ogenblik bezig is. Zeker voor de nieuwe commissieleden kan het interessant zijn dat, bijvoorbeeld naar aanleiding van de beleidsbrief, ILVO hier eens uitgebreid komt uitleggen wat er allemaal gebeurt. Het is een suggestie voor de regeling van de werkzaamheden, omdat mijn mond daar toch van opent. Als ik zie wat er allemaal wél gebeurt en hoe weinig dat gekend is ...

Verder moeten we inzetten op onafhankelijk onderzoek om de effecten op de volksgezondheid en de impact op het milieu objectief in te passen. Dat is ook van groot belang.

Ten slotte moeten de resultaten worden gebundeld en naar buiten worden gebracht.

Er is dus nog heel wat werk. Maar u hebt zeker mijn engagement om voldoende aandacht aan de problematiek te besteden, samen met onze sectororganisaties en ILVO.

Mijn antwoord is vrij lang, maar de problematiek is dan ook belangrijk.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik dank u om de nodige tijd te nemen om stil te staan bij deze problematiek. Het is een zeer terechte en belangrijke uitdaging. Eenieder moet bekijken wat we daarin kunnen betekenen en op welke manier we de mensen daarin kunnen helpen en versterken.

Ik ben heel blij met een aantal actiepunten die u heel duidelijk hebt opgesomd en die u verder wilt vormgeven. U wilt de brug leggen naar andere sectoren, met name naar de welzijnssector, voor de hulpverlening. Ik kijk zeker uit naar die verdere stappen.

Ik heb inderdaad heel bewust gevraagd naar het element van regelrust, omdat dat heel duidelijk wordt aangegeven als een van de uitdagingen en het iets is dat in onze eigen macht ligt. We houden hiervoor zelf de pen vast.

Deze commissie Landbouw is één element, maar zoals u en ikzelf terecht hebben aangehaald, zijn er ook nog andere bevoegdheden hierin betrokken. Ik denk ook, minister, dat het misschien ook interessant zou zijn om de resultaten ook met uw collega-ministers en verschillende administraties te bespreken, want de administraties hebben ook veel contact met de sector en met de land- en tuinbouwers zelf. Ook de manier waarop zij omgaan met hen en de dossiers behandelen heeft een grote impact op het welbevinden van de Vlaamse land- en tuinbouwers.

Specifiek wat betreft Boeren op een Kruispunt ben ik zeer blij dat u aanhaalt dat u hun middelen zeker niet wilt inperken, maar net wilt gaan kijken hoe die organisatie versterkt kan worden. Ik denk dus dat we misschien ook met hen een belangrijke oefening moeten maken. We moeten duidelijk maken dat men ook al bij Boeren op een Kruispunt terecht kan voor er financiële problemen zijn, eigenlijk al zodra er bezorgdheden of psychologische problemen zijn. Dank u wel dus voor uw ondersteunende insteek en het actieplan met wat u wilt doen op dat vlak.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, landbouw is ook voor mij een nog ietwat onbewerkt perceel – om het met de passende terminologie te zeggen. *(Gelach)*

Wat ik wel weet, is dat boeren anno 2018 op veel fronten worden uitgedaagd, economisch, ecologisch en sociaal. Deze morgen las ik nog in Boer&Tuinder dat Nederlandse boeren massaal betogen, omdat ze zich in de verdomhoek gezet voelen. De Vlaamse boeren gaan dan wel niet betogen, maar zij voelen dat toch ook zo wat aan.

Het regeerakkoord heeft dat goed begrepen en wil de vele uitdagingen aangaan. Het belangrijkste is dat ze dat wil doen via een niet-polariserend debat, op basis van objectieve parameters. Dat is alvast een goede aanzet, zowel voor het welbevinden van boeren en boerinnen als voor het image van de hele sector.

Wat collega Rombouts met haar vraag aanklaart, kan ik alleen maar beamen. De psychologische druk bij onze landbouwers is hoog, heel hoog, en we weten ook uit de verslagen van Boeren op een Kruispunt, een vzw die heel nuttig werk verricht, dat zij inderdaad vaak geen bijstand durven te vragen. We merken ook op dat het vaak de echtgenoten zijn die aan de alarmbel trekken en dat het voor mannen vaak nog wat moeilijker is om de stap te zetten, dus die drempel moeten we echt wegwerken, het liefst zo volledig mogelijk. Daarom ben ik ook heel tevreden dat u de middelen voor die vzw onaangeroerd laat. Ik hoor collega Rombouts graag zeggen dat u ze zelfs zult versterken. Laat ons dus die weg inslaan.

Wat me wel is opgevallen – en daarmee wil ik eindigen –, is dat er tot 31 december 2018 een leaderproject liep, 'Zot van ('t) Boeren', dat zich net focuste op dat sociale aspect, die sociale problemen en de samenwerking met het reguliere zorgaanbod. Dat landbouwers nu aangeven dat ze Boeren op een Kruispunt eerder zien als een economische hulplijn, verbaast me enigszins, gezien dat project drie jaar lang gelopen heeft. Hoe percipieert en analyseert u dat?

De voorzitter: Mevrouw van der Vloet heeft het woord.

Tine van der Vloet (N-VA): Er is al heel veel aangehaald, maar het psychisch welzijn van onze landbouwers is voor ons uiteraard ook uiterst belangrijk. Ik denk dat we dat inderdaad in een groter kader moeten zien, dat hele welzijnsverhaal, want het is natuurlijk bij veel doelgroepen zo dat spreken over het psychisch welzijn of psychische problemen nog een groot taboe is. Ik denk dat we daar zeker als regering een punt rond kunnen maken, zodat we dat bespreekbaar kunnen maken.

Specifiek voor de landbouwsector is het belangrijk om die informatie ook te verschaffen bij die organisaties waar landbouwers al heel vertrouwd mee zijn. Ik veronderstel dat er bij het Katholiek Vormingswerk van Landelijke Vrouwen (KVLV) bijvoorbeeld al heel wat vormingen worden gegeven. Misschien kan aan dit thema nog extra aandacht geschonken worden. Heel wat gemeentes werken dit jaar ook rond veerkracht, dus ik denk dat er rond bespreekbaarheid al veel aandacht is.

Ik ben heel blij, minister, dat u heel wat mogelijkheden ziet om dit probleem aan te pakken. Ik ben dus heel benieuwd naar uw beleidsnota en wat daarin zal staan over de aanpak van dit probleem.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, iedereen deelt hier dezelfde bezorgdheid. Het is een lang bestaand gegeven dat er veel boeren in problemen zijn. Er zijn binnen de landbouw bijvoorbeeld ook hogere zelfmoordcijfers, wat illustreert hoe erg het vaak is en hoe moeilijk mensen de weg vinden naar hulpverlening. Ik steun zeker de initiatieven die u opnoemt om daar meer zicht op te krijgen en om mogelijkheden te creëren waardoor mensen geholpen kunnen worden.

Ik wil toch ook meer naar de grond van de zaak gaan. In uw antwoord hebt u gesproken over regelrust. We zijn daar allemaal voor, maar ik heb in het verleden vaak vastgesteld – de mestwetgeving is daar een goed voorbeeld van – dat in de discussie om tot een oplossing te komen, er ook vanuit de sector heel veel vragen zijn die de regelgeving eigenlijk complexer maken. Het is voor ons allemaal echt een uitdaging. Ook uit de sector zelf komen vragen naar een vereenvoudiging van de regelgeving, bestaande of nieuwe. Op die manier weten mensen nog wat van hen verwacht wordt. Dat is vandaag in een aantal gevallen echt niet meer zo.

Een andere externe factor waarover gesproken is, is de financiële toestand. Daar hebt u eigenlijk niets over gezegd. Volgens mij zit daar ook een heel belangrijk aspect van de moeilijkheden bij landbouwers. Veel boeren hebben hoge schulden door investeringen die ze hebben moeten doen. Ze maken zich enorm veel zorgen over hoe ze van die schulden af kunnen geraken. Heel veel boeren die daarin niet meer slagen, hebben ondertussen hun zelfstandig statuut moeten opgeven en zijn loonwerker voor een integrator.

Een ander aspect is de prijszetting. Dat is volgens mij de basis. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat onze landbouwers een eerlijke prijs krijgen voor de producten die ze op de markt brengen? Als je met boeren spreekt, merk je dat geen enkele boer per se nog heel groot wil worden en van alles extra wil doen en nog meer financiële zorgen op zijn nek wil halen, als hij maar een deftig inkomen kan genereren met zijn bedrijf.

Minister, er is al heel lang met verschillende sectoren ketenoverleg. Het was onze hoop dat dit overleg tot doel zou hebben dat in de hele keten de producenten of de landbouwers een correcte vergoeding zouden krijgen voor hun producten. Op die manier zouden ze een waardig inkomen kunnen hebben op basis van hun werk. Hebt u zicht op de effecten van dat ketenoverleg? Is er ook een evaluatie gepland in de volgende jaren?

De voorzitter: Zoals de minister al zei, komen we heel snel in de bredere problematiek van de sector. Alles hangt eigenlijk aan elkaar. We vragen aan de minister

om zo goed mogelijk te antwoorden, maar we kunnen het haar natuurlijk niet kwalijk nemen als ze niet alles kan beantwoorden. Het is natuurlijk ook stof voor vragen in de toekomst. We kunnen zeker terugkomen op een aantal aspecten van de problemen die hier aan bod zijn gekomen.

Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Voorzitter, dank u voor uw steun. Ik vind alle vragen interessant, maar straks komt ook de beleidsnota waarin het gemeenschappelijk landbouwbeleid van de komende jaren zal worden besproken.

Ik kan onmogelijk al op alle vragen antwoorden, maar dat neemt niet weg, mijnheer Steenwegen, dat het juist is dat het ook voor een deel over financiering gaat. Er zijn heel veel problemen die ertoe leiden dat men het plots niet meer ziet zitten. We kunnen daar preventief aan werken met heldere regelgeving, met een goed kader waarbinnen men kan werken. Als men problemen heeft, moet men ze bij zichzelf detecteren en hulp willen zoeken. De vraag van mevrouw Rombouts gaat voor een deel over het preventieve maar ook over hoe het meer bespreekbaar maken van de problemen. Boer ben je bijna nooit alleen. Daar is een heel gezin bij betrokken, en de problemen kunnen ook op gezinsniveau vrij aanzienlijk zijn.

Mevrouw Rombouts, ik neem zeker het idee mee om de administraties meer te sensibiliseren. We zullen zeker met Welzijn proberen om daar een volwaardige poot van te maken.

'Zot van ('t) Boeren' was een zeer mooi en nuttig project. Er wordt nu met de partners gekeken om daar een vervolgtraject aan te breien.

U zei dat het veel te economisch bekeken wordt. *(Opmerkingen)*

Ik weet dat niet. Dan moeten we Boeren op een Kruispunt daar nog eens uitgebreid over bevragen om na te gaan hoe dat zou komen. Ik kan me ook wel inbeelden dat als je veel problemen hebt, je psychisch welzijn het laatste is waaraan je denkt, bijvoorbeeld als je schulden hebt die je niet kunt afbetalen. De twee zijn natuurlijk relevant. De regelrust zal sowieso belangrijk zijn bij het uitwerken van het nieuw gemeenschappelijk landbouwbeleid.

Financiële zorgen zijn een gekend probleem. Bedoeling is om het ketenoverleg sowieso te versterken op Vlaams niveau om zo een eerlijke prijs te verkrijgen voor iedere schakel. Dat is echter makkelijker gezegd dan gedaan. Ik moet u daar niet van overtuigen.

Er is een nieuwe Europese richtlijn 'oneerlijke handelspraktijken'. Het is van belang om onze federale collega, minister Muylle, daarover aan te spreken en om onze ondersteuning aan te bieden om die zo snel mogelijk om te zetten. De deadline is 1 november 2021. Dat kan misschien ook soelaas bieden als het gaat over prijszetting in de toekomst.

Tinne Rombouts (CD&V): Het klopt natuurlijk dat heel veel zaken aan elkaar zijn gekoppeld, maar ik hoop dat we toch een focus kunnen leggen. De andere aspecten zijn minstens even belangrijk, maar in dezen was het de bedoeling om de focus te leggen op de resultaten van het onderzoek. We hebben een aantal dingen zelf in de hand, zoals ik aangaf. We moeten onszelf verplichten om daar oog voor te hebben.

Ik hoor bij collega's veel bijval. Ze delen de bezorgdheid. Ik hoop dat we dit vanuit deze commissie als een uitdaging zien om het welzijn van onze land- en tuinbouwers op te krikken. We hebben met deze commissie te maken met een strategische en innovatieve sector die ongelooflijk mooi is. Ik hoop dat we elkaar daarin kunnen vinden.

Ik wil nog even stilstaan bij het imago. Ik hoop dat we met z'n allen het imago mee versterken. In debatten voel ik mij soms heel ongemakkelijk als er een beperkte belichting gebeurt, zeker ook in de media. Het is voor ons allen een uitdaging om mee te werken aan dat imago. Ik hoop dat we elkaar daar ook in de volgende jaren in blijven vinden.

Vzw Boeren op een Kruispunt heeft al heel goed werk geleverd, maar blijkbaar zet men de stap ernaar pas op het moment dat er echt economische knelpunten zijn. Misschien zijn de psychische problemen er al vroeger. Ik zou het zeker interessant vinden om daarover met hen van gedachten te wisselen en de resultaten van het onderzoek erbij te nemen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de aandrijfkraft van kustvisserij
– 82 (2019-2020)**

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Minister, recent trokken de kustvisserij aan de alarmbel over de snel teruglopende vis- en garnaalbestanden in de Vlaamse kustzone. In deze 12 mijlszone mag wettelijk uitsluitend door vaartuigen met een motorvermogen van maximum 300 pk worden gevestigd. Toch zou de overgrote meerderheid van de daar aanwezige schepen aanzienlijk grotere motorvermogens voeren. Hierdoor kan veel langer en intenser worden gevestigd, met oneerlijke concurrentie voor de bonafide vissers en snel teruglopende vispopulaties als mogelijk gevolg.

In Nederland legde de NOS in een eigen onderzoek bloot dat ruim de helft van de 75 grootste kustvisserijboten een veel ruimer vermogen heeft dan toegelaten. Uw bevoegde Nederlandse collega gaf reeds toe dat de controle volledig ontoereikend was het afgelopen decennium. Vlaamse kustvisserij gaven in reactie op dit Nederlandse onderzoek dan weer toe dat heel wat van onze eigen vaartuigen eveneens opgevoerd werden om in deze wedloop der Lage Landen niet kopje-onder te gaan.

Minister, hoe evalueert u de bevindingen van het Nederlandse onderzoek? In hoeverre correspondeert dit met de bevindingen en signalen die we hierover in Vlaanderen krijgen?

Op welke manier wordt momenteel voorzien in controle en handhaving? Bent u van mening dat de controles toereikend zijn? Kan men de controles makkelijk omzeilen? Worden ze aangekondigd?

Voorziet u in initiatieven teneinde het gelijke speelveld te garanderen, al dan niet in samenwerking met uw federale collega?

Ziet u de afgelopen tien jaar een opmerkelijke daling in het aantal kustvaartuigen tot 300 pk? Ziet het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) de afgelopen tien jaar een opmerkelijke daling in het vis- en garnalenbestand in de 12 mijlszone?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Vlaanderen is bevoegd voor de uitvoering van het Europees visserijbeleid, maar de certificering, controles en handhaving van het

motorvermogen van binnenlandse vaartuigen valt onder de bevoegdheid van de Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer.

Motorvermogens van buitenlandse vaartuigen worden gecertificeerd door de vlaggenstaat van dat vaartuig.

De controles op het motorvermogen zijn zo'n specifieke, technische aangelegenheid dat ze worden aangekondigd tijdens de visreis die aan de controle voorafgaat.

Er is binnenkort een overleg tussen ons departement en de FOD Mobiliteit en Vervoer ingepland om deze problematiek te bespreken. Na dit overleg kunnen gezamenlijke vervolgacties worden opgezet.

Ik heb uiteraard kennis genomen van het Nederlandse onderzoek. Ik heb mijn administratie opdracht gegeven om die problematiek nader te onderzoeken en zo nodig daar het juiste vervolg aan te geven. De eerste actie is dus dat we samen zitten met de administratie.

De afgelopen tien jaar zien we een algemene daling van het aantal Belgische vissersvaartuigen. In 2008 lag dit aantal nog op 100 vissersvaartuigen, waarvan 49 binnen het kleinvlootsegment tot 300 pk. In 2018 waren er 68 vissersvaartuigen, waarvan 33 behoren tot het kleinvlootsegment. Het totale bestand is dus gezakt. In die periode behoorde steeds ongeveer de helft van de vloot tot het kleinvlootsegment. Het kleinvlootsegment en de recreatieve vissers zijn actief in de 12 mijlszone. Die daling is dus niet sterker dan de algemene daling.

Het VLIZ coördineert, in samenwerking met het Instituut voor Landbouw-, Visserij en Voedingsonderzoek (ILVO), enkel het Belgisch monitoringsprogramma voor de recreatieve zeevisserij. ILVO staat in voor de jaarlijkse nationale visserijmonitoring en de officiële rapportage aan Europa van de visstocks in de Belgische mariene wateren. Deze visbestanden worden opgevolgd voor de volledige Noordzee, en niet specifiek voor de 12 mijlszone. De toestand in deze specifieke zone is dus moeilijker in kaart te brengen. ILVO ziet wel signalen dat de volwassen tong en volwassen pladijs het de laatste jaren minder goed doen binnen de 12 mijlszone.

Dan kom ik tot de garnalen, die heel belangrijk zijn in het kader van mijn familienaam. Hoewel de visserijdruk op de garnaal sinds de jaren negentig gestegen is, kan ILVO de afgelopen tien jaar geen structurele daling in het garnaalbestand vaststellen. Zowel ILVO als, voor de recreatieve zeevisserij, het VLIZ merkt wel grote schommelingen die eigen zijn aan de soort. Naast visserij- en predatiedruk spelen ook weer en klimaat een rol in deze schommelingen van het bestand. Het schommelt wel, maar er is geen structurele daling.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. We delen duidelijk de bezorgdheid om onze Vlaamse visserijsector. De sector kent al heel wat uitdagingen en deze komt daar nog eens bovenop.

De bevoegdheden inzake controle en handhaving zitten inderdaad enigszins verspreid, maar de ervaring leert ons dat het in zulke verhalen belangrijk is dat een betrokken partner het voortouw neemt. We rekenen er toch op dat dit in deze kwestie ook moet kunnen. Ik hoor dat er alvast een eerste overleg zal plaatsvinden met de federale collega's. Dat lijkt mij een heel goede zaak. De enige oplossing hier is controle, handhaving en serieuze sancties. Bonafide vissers verliezen hun broodwinning. Fraudeurs worden de facto beloond. Ik ben blij dat we daar hetzelfde over denken en dat er een initiatief zal worden genomen.

De Europese Commissie zal zich ook buigen over dit probleem. De commissie ziet mogelijkheden in het verplichten van een tachograaf die een overschrijding van de maximale vermogens registreert. Ziet u daar ook een oplossing in?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik zal de vraag over de tachograaf bekijken met mijn administratie. Ik kan daar nu geen antwoord op geven. Het is een suggestie die ik meeneem.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord

Sofie Joosen (N-VA): Het is zeker iets dat bekeken moet worden.

Ik ben er ook tevreden over dat het regeerakkoord duidelijk de uitdagingen voor de Vlaamse visserijsector erkent en de visserijsector echt ziet als een volwaardig onderdeel van ons Vlaams voedselbeleid. Het is nu aan ons om antwoorden te bieden op de uitdagingen. Daar liggen kansen en we kijken uit naar verdere initiatieven ter zake.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.